

Enhedslisten frygter en ringere kontrol på baggrund af denne her lov, et frit marked med dårligere produkter, og derfor kan vi ikke støtte forslaget.

Forskningsministeren (Birte Weiss):

Jeg vil godt sige tak for en positiv modtagelse af lovforslaget.

Jeg kan bekræfte, at det jo meget drejer sig om teknik, det her, men der ligger jo også i teknikken en række forskellige valg, som også drejer sig om den politik, man vælger at føre. Og derfor synes jeg, at det er en tilfredsstillende forståelse, vi har med hinanden her, at de mere tekniske spørgsmål bliver stillet i udvalget – vel vidende, at vi ikke blot skal betragte det som teknik, men at det også bør omfatte en egentlig politisk interesse.

Så hvis jeg skal beskrive lovforslaget, hvor jeg som sagt takker for modtagelsen, så er det, at nok er det teknik, dette her, men det er også et spørgsmål om at sikre en bedre forbrugerbeskyttelse, og det er jo også baggrunden for, at der stort set har været en så positiv tilkendegivelse i den høringsrunde, vi har været igennem.

Så tak for en positiv modtagelse!

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Forskningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 80:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission med henblik på at omlægge statens økonomiske støtte til folkekirken og undersøge den civile registrering.
Af Flemming Kofod-Svendsen (KRF) m.fl.
(Fremsat 1/2 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kirkeministeren (Margrethe Vestager):

Staten skal understøtte folkekirken. Det er fastslået i grundloven, og det er der også fortsat tilslutning til blandt Folketingets partier og medlemmer med nogle få undtagelser. Det fremgik tydeligt af den kirkepolitiske debat, vi havde her i Folketinget for blot 3 uger siden. Men hvad skal støtten omfatte, og hvordan skal den ydes?

Det har i mange årtier været den almindelige opfattelse, at statens pligt til at støtte folkekirken dels drejer sig om penge, dels drejer sig om noget mindre håndgribeligt, der ofte blot er blevet betegnet som støtte af moralsk art. Efterhånden er det blevet sådan, at der især fokuseres på den økonomiske støtte – dels på selve det, at staten yder økonomisk støtte, dels på den økonomiske støttes omfang og på de specifikke formål, som den ydes til. Den mindre håndgribelige del af statens støtte til folkekirken synes derimod at være gledet mere og mere i baggrunden.

Det er imidlertid både værdifuldt og nødvendigt at fastholde det, der var den grundlæggende intention i bestemmelsen om, at folkekirken skal støttes af staten: Statens støtte skulle være med til at sikre, at kirken kunne leve op til det, der er kirkens kerneopgave, og som folket ønskede af den, nemlig at kirken skulle være til stede blandt danskerne med tilbud om forkyndelse, om oplæring i kristendom, om sjælesorg blandt andet.

Det var ikke økonomisk støtte, der blev tænkt på, da grundlovsbestemmelsen blev formuleret. Økonomisk støtte var ikke særlig nødvendig, for folkekirken var stort set selvfinansierende i kraft af præsteembedernes og kirkernes ejendomme og de forskellige forpligtelser, som danskerne havde med at betale tiende og lignende til kirken.

Men efterhånden begyndte den økonomiske støtte at komme ind i billedet, og det skyldes jo først og fremmest, at staten selv var med til at underminere kirkens muligheder for at være selvfinansierende: Staten afskaffede bispeembedernes mulighed for at blive finansieret af bl.a. bispetiende, og så kom bispelønnen på finansloven. Senere begyndte staten også at bidrage til nogle præsteembeder, der ikke var selvfinansierende. Og præstelønningerne kom for alvor på finansloven for ca. 80 år siden som konsekvens af den lovgivning, der havde gjort det

umuligt at finansiere præsteembederne gennem afkastet fra f.eks. præstejorden.

Ud over løn til de gejstlige var der i nogle årtier især en anden forholdsvis væsentlig post i statens støtte til folkekirken, nemlig tilskud til opførelse af kirker i nye byområder.

Man kan altså konstatere, at statens økonomiske støtte til folkekirken altid har været kædet sammen med bestræbelserne for at sikre, at kirken kunne leve op til sin kerneopgave, og dermed er den økonomiske støtte også ydet i overensstemmelse med grundintentionen i grundlovens § 4.

Man kan så spørge, om statens støtte til folkekirken er i strid med grundlovens § 68, hvor det er bestemt, at ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, der er hans egen. Blandt de juridiske eksperter har der aldrig været tvivl om, at denne bestemmelse om personlige bidrag ikke omfatter det tilskud, som staten giver folkekirken via finansloven. Og det er jo også værd at tilføje, at de nuværende ordninger giver andre trossamfund og deres medlemmer på linje med humanitære organisationer kan opnå nogle skattemæssige begunstigelser.

Det er derfor efter regeringens opfattelse både grundlovsmedholdeligt og naturligt, at staten fortsat giver økonomisk støtte til folkekirken, og at støtten fortsat primært gives i forbindelse med det, der er kirkens kerneopgave, nemlig forkyndelsen.

Selv om man lagde støtten om til vedligeholdelse af kirker, ville man vel i øvrigt også komme til at støtte forkyndelsen, medmindre man begrænsede tilskuddet til kirker, der var taget ud af brug. Kirkerummet er jo forkyndelsens rum, som afspejler og understøtter den forkyndelse, som lyder i det.

Statens tilskud til præsteløn er også et udtryk for, at staten fortsat tager sin forpligtelse til at styrke folkekirken som kirke alvorligt, og at man ikke blot betaler for det, folkekirken tager sig af som samfundsmæssige opgaver, f.eks. at sørge for begravelsespladser og tage vare på en ganske betydelig del af danske kulturværdier.

Men når støtten ydes til præsteløn, kommer den selvfølgelig også indirekte til at fungere som en slags betaling til folkekirken for dens varetagelse af andre civile opgaver, nemlig registrering og funktionen som begravelsesmyndighed, fordi det jo er præster, der har an-

svaret for en meget betydelig del af arbejdet med de opgaver.

At staten yder tilskud til præsternes løn, er i øvrigt også efter min mening forudsætningen for, at præsterne fortsat har staten som ansættelsesmyndighed. Og det system bidrager efter min vurdering til at fastholde den meget værdsatte tradition, at folkekirkens præster i deres forkyndelse og embedsførelse i øvrigt er uafhængige af menighedsrådene.

Hvis præstelønnen udelukkende skal betales af kirkelige midler, må det naturlige være, at ansættelsesmyndigheden og i øvrigt den fulde kompetence i forhold til præsterne også flyttes til et rent kirkeligt regi. Det rummer i hvert fald en risiko for, at vi formindsker præsternes frihed i forkyndelse og embedsførelse.

Det er klart, at en støtte til folkekirken i form af tilskud til præsteløn indebærer, at staten – og det vil vel at mærke ikke blot sige Finansministeriet, men regeringen og Folketinget i forening – gennem finansloven har en afgørende indflydelse på, hvor mange præstestillinger der skal være i folkekirken, og hvordan de fordeles.

Jeg finder det fornuftigt, at staten på dette punkt – som i det hele taget med hensyn til økonomien i en så stor institution som folkekirken – har lidt snor i forbruget. Snoren bør være der af samfundsøkonomiske grunde og af hensyn til folkekirkens omdømme.

Efter min opfattelse er den statslige indflydelse på antallet af præstestillinger da også i praksis blevet brugt fornuftigt. Antallet af præstestillinger er gradvis blevet forøget i takt med de behov, som er udsprunget af udviklingen i befolkningstallet. I løbet af de seneste knap 20 år er antallet af præstestillinger således vokset fra 1.800 til knap 2.000. Fordelingen af stillinger mellem stifterne afgøres af kirkeministeren på baggrund af indstilling fra biskopperne, og inden for hvert enkelt stift er det biskoppen, der har ansvaret for placering af præstestillingerne. Det er naturligvis et ansvar, der udøves i dialog med menighedsråd og provster.

Det er næppe realistisk at forestille sig, at antallet af præster og fordelingen af dem kunne ændres meget, fordi man flyttede kompetencen for at træffe den type af afgørelser væk fra statslige myndigheder. Og derfor er der efter regeringens opfattelse ikke grund til at bede en kommission om at udarbejde forslag til, hvem der kunne overtage ansvaret for antallet af præster og fordelingen af dem.

Spørgsmålet er derfor, om andre af de tanker om omlægning af støtten til folkekirken, der er indeholdt i forslaget til folketingsbeslutning, bør fremmes eller i det mindste undersøges nærmere i kommissionsarbejde. Det er efter regeringens opfattelse ikke tilfældet.

Tanken om at omlægge støtten til en bloktilskudsmodel har flere gange tidligere været fremme og været drøftet her i Folketinget, og den er bl.a. blevet afvist med det argument, at statens støttes omfang bliver en brik i det årlige spil om finansloven, fordi det vil være lettere at ændre på et bloktilskud end på den lovbundne støtte, der er forbundet med lønudgiften til allerede ansatte præster.

Jeg ser imidlertid også andre risici ved en omlægning til bloktilskud, som efter objektive kriterier skal ydes til f.eks. drift af kirkegårde samt restaurering af kirkebygninger og kirkens inventar: Det kunne let friste nogle til i forbindelse med fastsættelse af bloktilskuddet at anstille betragtninger om, hvorvidt det nu også er rationelt at opretholde alle de små landsbykirkegårde og alle kirkerne i de små sogne. Og en konsekvens af sådanne rationalitetsbetragtninger kunne blive, at nogle kirkegårde og kirker ikke blev fundet værdige til at få del i bloktilskuddet.

Det er selvfølgelig relevant at diskutere folkekirkens struktur og den måde, hvorpå vi bruger de økonomiske og de menneskelige ressourcer, og det drøftes da selvfølgelig også rundt omkring i folkekirken, hvor diskussionen ikke blot føres i forbindelse med økonomiske, men også i forbindelse med holdningsmæssige, kirkepolitiske synspunkter om, hvordan kirken bedst muligt er til stede, men også om, hvorvidt den lokale befolkning er så knyttet til kirken og kirkegården, at de ønsker den bevaret, uanset at det betyder, at de må betale en høj kirkeskat.

Det vil uden tvivl være til meget stor skade for folkets forhold til folkekirken, hvis afgørelser om sådanne forhold alene eller primært skulle træffes ud fra, hvad der fra centralt hold anses for rationelt i forbindelse med fordelingen af sådan nogle tilskud.

Det er klart, at de opgaver, som efter lovforslaget til folketingsbeslutning skulle omfattes af bloktilskud, har et betydeligt islæt af samfundsmæssig karakter. Det er jo primært folkekirken, som ved sin drift af kirkegårde sørger for, at der er begravelsespladser til rådighed for alle i det danske samfund. Ved at sørge for restaurere

ring af kirker står folkekirken som sikring af en meget, meget betydelig del af danske kulturværdier. Og folkekirken tager sig af den grundlæggende registrering af danskerne.

Men det er ikke rent samfundsmæssige opgaver. Der er en betydelig selvstændig kirkelig interesse i sammenkædningen mellem kirke og kirkegård, og der er en betydelig selvstændig interesse i velholdte kirker.

Der er også en betydelig selvstændig kirkelig interesse i den betydelige folkelige interesse i, at folkekirken stadig tager sig af registreringen. Der er jo alligevel i mange, mange tilfælde behov for kontakt mellem præster og kordegn og kirkens medlemmer i forbindelse med dåb og begravelse og i forbindelse med, at der registreres fødsler, navne og dødsfald, og hvis folkekirken ikke havde kirkebogen, ville man være nødt til at opfinde et parallelt folkekirkeligt medlemsregister sideløbende med, at andre tog sig af civilregistreringen.

Jeg vil i øvrigt gerne minde om, at et bredt flertal i Folketinget for blot 4 år siden afviste et forslag om at flytte registreringsopgaven fra folkekirken. Opgaven vil snart blive løst ved hjælp af edb i kraft af den nye kirkebog. Indførelsen af den nye kirkebog er imidlertid et spørgsmål om at løse opgaven på den mest tidssvarende og økonomiske måde og har grundlæggende ikke noget at gøre med, hvem der skal stå for registreringen.

Jeg vil gerne sammenfatte følgende:

Der er efter regeringens opfattelse ikke nogen grund til at hensynet til folkekirken med eller uden bistand fra en kommission at omlægge statens støtte fra tilskud til præsteløn til tilskud til opgaver, som delvis, men langtfra fuldt ud har samfundsmæssig karakter.

Et væsentligt element i forslaget til folketingsbeslutning er hensynet til de indbyggere i Danmark, som står uden for folkekirken. Med hensyn til begravelsesvæsenet er det imidlertid klart, at alle, uanset deres forhold til folkekirken, har ret til at blive begravet på kirkegårde i det sogn, hvor de har boet, og at den pris, som de skal betale for det, ikke må overstige de faktiske omkostninger ved at stille gravsted m.m. til rådighed.

På en del kirkegårde er der særlige afsnit til rådighed for medlemmer af andre trossamfund, og kirkegårdens kapeller er til rådighed for andre religiøse og ikke-religiøse begravelsesceremonier. Endelig har andre trossamfund mulighed for selv at anlægge begravelsesplad-

ser. Der er derfor indenfor begravelsesområdet ikke behov for lovændringer, som kræver et forudgående kommissionsarbejde.

Med hensyn til tanken om at etablere en parallel mulighed for civilregistrering for mennesker, der står uden for folkekirken, vil jeg blot sige, at det forekommer at være en overdreven foranstaltning i forhold til den beskedne indholdsmæssige gevinst, der vil være i, at det er en kommunal medarbejder og ikke en kordegn, der udfører registreringsarbejdet.

Regeringen ser altså ingen grund til, at der nedsættes en kommission, som at dømme efter forslaget skal bestå af en 25-30 medlemmer, og vi kan derfor ikke støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Karen J. Klint (S):

»Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission med henblik på at omlægge statens økonomiske støtte til folkekirken og undersøge den civile registrering.« Det er en lang titel til et beslutningsforslag, men det er også en vigtig sag at drøfte vores folkekirkes funktion og finansiering i fremtiden.

I bemærkningerne til forslaget er der en flot historisk beskrivelse af sagen i sammenhæng. Tak for det.

Det fremgår indledningsvis af bemærkningerne, at Kristeligt Folkeparti fremsætter beslutningsforslaget bl.a. med baggrund i kritik udtalt af medlemmer fra andre trosretninger. Det er egentlig meget sympatisk, at et af de partier, der har mange samarbejdsrelationer med den kristne tro og dermed også med folkekirken, af sig selv rejser en debat om statens støtte til landets folkekirke. Denne åbenhed og ønske om en demokratisk debat af egen tros kirkerum og funktioner i samfundet kunne andre trosretninger lære meget af. Så også tak for det.

Men er det en kommission, vi har brug for for at tage denne debat? Det tror vi ikke i den socialdemokratiske gruppe. Dermed siger vi ikke, at alt skal fortsætte uændret i al fremtid, men vi siger, at eventuelle ændringer, moderniseringer nok vil kunne debatteres uden at anvende kommissionsmodellen.

For hvor grundlæggende ændringer tror vi, at den danske befolkning ønsker vedrørende de kirkelige forhold, eller de opgaver kirken i øvrigt udfører? Vi tror ikke, at der specielt ønskes mange ændringer. Vi tror, at den danske befolkning faktisk har det meget godt med, at vi

har en folkekirke, og at den er sikret en støtte fra staten, vel vidende at den største støtte jo betales direkte af medlemmerne selv i form af direkte kirkeskat.

Det, at medlemmer fra andre trosretninger via deres kirkeskat er med til at indbetale til den fælles husholdning og dermed til folkekirken, bør ikke ændre herpå. Dette adskiller sig jo ikke principielt fra, at vi alle via skatten f.eks. betaler til dyr hospitalsbehandling, blodbanker, politiet, kulturlivet, folkeoplysning og til indirekte hjælp til andre trosretninger, som ministeren også var inde på.

Det gør vi jo uden, at vi personligt ønsker at få pengene retur i fuldt omfang igen i form af brug af dyr behandling, blodtransfusion eller hjælp fra politiet, eller at vi føler os forpligtet til at gå på aftenskole hver vinter.

Netop denne kollektive betaling til fællesskabet er med til at sikre et solidarisk samfund, hvor vi ikke behøver at føle skyld, fordi enkelte af os kommer til at koste samfundet mere, end vi selv har betalt i skat. Så jeg vil stærkt fraråde, at vi nu på det kirkelige område skal tænke i millimeterretfærdighed eller har en vision om, at pengene følger borgeren. Det kan nemlig kun gå galt.

Hvis nogle af kirkens civile opgaver skal omlægges, så behøver vi heller ikke en kommission, som jeg har sagt tidligere. Løsningen af de opgaver vil kræve en indføling for folkekirken, både i forhold til medlemmer og ikkemedlemmer, for at give andre trosretninger en værdig behandling, f.eks. i forbindelse med begravelsesforhold.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at understrege denne forpligtelse, men vi tror ikke, at denne forpligtelse skal hænges op på eller bliver bedre af en kommission. Den kan vi klare via samarbejdsmodellen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg har to spørgsmål til Socialdemokratiet.

Det ene er: Mener man, at man sådan uden videre kan sammenligne hospitalsvæsen, aftenskoler osv. med kirken? Er det sådan, man tænker på kirken i Socialdemokratiet? Det er den ene ting.

Og den anden ting er: Hvor vil Socialdemokratiet være med til en debat om forholdene i kirken og forholdet mellem kirke og stat? Vi kan ikke få den her. Det kunne vi jo, da det var fru Tove Lindbo Larsen, der havde sagen. Da

var vi i gang med at få den. Men nu er den bare afvist, og vi har ikke brug for en kommission, bliver der sagt, for debatten kan vi tage på anden måde.

Er der overhovedet et eneste forslag fra Socialdemokratiet til en større selvstændiggørelse af kirken, så den kan ordne sine egne forhold, eller mener man, at den er som hospitalsvæsenet, og derfor skal den drøftes på lige fod med hospitalsvæsenet?

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

For det første vil jeg da gerne sige, at Kristeligt Folkeparti ikke lægger op til, at vi ikke fortsat skal have en folkekirke.

Så vil jeg gerne, når Socialdemokratiet siger, at der bestemt kunne være behov for nogle ændringer, som man kunne drøfte, spørge: Hvilke ændringer vil Socialdemokratiet ønske at drøfte og i hvilke fora?

Så studsede jeg også meget over sammenligningen med sundhedsvæsenet osv. Jeg kunne have lyst til at høre, om Socialdemokratiet ikke mener, at der er nogle principielle forskelle på en folkekirke og så eksempelvis et sundhedsvæsen.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jo, vi mener faktisk, at der er mange principielle forskelle, og det var heller ikke indholdet i de eksempler, for det var den skattetekniske model, jeg sammenlignede med, hvor man jo siger, at det ikke skal være den direkte støtte. Så det var den fælles husholdning og den solidariske indbetaling, som jeg sammenlignede. Det var ikke for at sammenligne folkekirken med indholdet i hospitalsvæsenet eller andet. Så det var den tekniske side af det.

Vi har ikke i partiet lagt os fast på, hvordan vi skal drøfte forandringer af det her, eller hvordan vi måske skal sige, at resten af kirken på et tidspunkt måske skal have udført de civile opgaver ens nord og syd for Kongeåen. Det kan godt være sådan noget, der skal debatteres på et eller andet tidspunkt. Vi siger bare, at det ikke er en kommission, der skal til for at undersøge det.

Vi synes måske, der er andre måder at undersøge det på, og det er jo ikke givet, at vi er enige om dem. Og det er heller ikke sikkert, at vi synes, at det er tiden lige nu, for nu indfører

vi en ny ordning, og den skal også lige have en chance.

Hvornår er den gode timing til det? Det har vi ikke lagt os fast på, men det er jo derfor, vi siger, at vi har de sædvanlige debatformer til at finde ud af, hvornår tingene skal være, og hvornår vi synes, at det skal være det civile samfund, der gør tingene, frem for det andet. Men så længe der er så stort medlemskab, ser vi ikke umiddelbart grund til ændringer på kort sigt.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså en vigtig del i det her forslag, som nu ligner fra Kristeligt Folkeparti, er jo at interessere sig for det grundlovmedholdelige i en ordning, som vi ganske vist har haft længe, men som altså er meget, meget betænkelig i forhold til grundloven, hvor der står, at ingen er pligtig til at betale til en gudsdyrkelse, der ikke er ens egen. Og det kan man altså ikke sovse ind i, at når nu den gudsdyrkelse er så stor, så er det o.k., at man betaler skat til dens præster.

Altså det gode i dette forslag er jo altså noget, som har været SF's politik i lang tid – uden at man i øvrigt forholder sig til stat-kirke-problematikken som en sammenhæng – og her siger man, at man vil fritage borgerne, som ikke ønsker at betale til vores gudsdyrkelse i folkekirken, dvs. til præstelønningerne, og det er meget oplagt at tage bispelønningerne også. De kommer så i stedet for til at bidrage til det, som er almindelige samfundsopgaver sammenlignelige med sundhedsvæsenet, f.eks. begravelsesvæsenet, civilregistrering og jo altså vedligeholdelsen af de fredede kirker, som også er en samfundsopgave, og det er det, der ligger i forslaget, og ikke et spørgsmål om at være usolidarisk eller solidarisk.

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Nu forstod jeg, at sammenligningen mellem sundhedsvæsenet og folkekirken gik på det skattetekniske, og der vil jeg så spørge: Mener Socialdemokratiet, at det er ideelt at sammenligne det, sådan at man har den samme skattetekniske løsning? Kunne man ikke sige, at de, der er medlemmer af folkekirken, betaler til det, som er det grundvæsentlige i folkekirken? Her mener jeg, at forkyndelse, sjælesorg er grundvæsentlig.

Vi skal selvfølgelig opretholde den ordning, vi har, og som ministeren var inde på i sin re-

degørelse, så var den økonomiske støtte jo ikke med i 1849 – vi fik en helt rigtig historisk redegørelse – hvor den primært kom ind i forbindelse med jordreformen. Så det er faktisk især fra 1919, at vi har haft den støtte til præstelønninger som en slags kompensation for det, man havde hugget fra kirken.

Så ligger det Socialdemokratiet helt fjernt at tænke igennem, om det er det rigtigste, at man har samme ordning for sundhedsvæsen og folkekirke rent skattemæssigt?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Socialdemokratiet finder det meget væsentligt, at der er en stor økonomisk støtte til folkekirken, og vi finder det faktisk også væsentligt, som ministeren også var inde på, at vi kan se, at pengene også går direkte til en del af lønningerne, så vi er sikre på, at der er en fri forkyndelse i og med, at vi har en folkekirke.

Vi synes, at en fri forkyndelse ikke nødvendigvis er fri i forhold til staten, men den er også fri i forhold til det menighedsrådsarbejde, der sker lokalt. Om man ud i fremtiden kan tale om et andet bloktilskud er muligt, men så vil det bloktilskud også gå til lønninger. Så spørgsmålet er, hvilke nuancer der er, når vi siger, hvordan pengene går til kirken: Er det ved et bloktilskud, eller er det noget andet? For der er jo enighed om, at vi alt andet lige skal give en støtte til folkekirken i et vist omfang.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu har jeg lagt mærke til, at både ministeren og nu altså også Socialdemokratiet siger, at det er staten, der sikrer den frie forkyndelse. Det har jo helt klart været en socialdemokratisk tankegang, men det var bl.a. noget af det, man skulle diskutere: sikringen af kirkens frihed, det at staten sidder tungt på dem, og om kirken er sådan et system, som ikke kan klare sig selv. Bl.a. den diskussion og ikke nødvendigvis en konklusion på den skulle vi tage.

Det var bl.a. den diskussion, vi var lige ved at få i gang med Tove Lindbo Larsen og andre fra Socialdemokratiet, og det er da ærgerligt, at vi ligesom skal løbe den forfra igen, hvor man bare går hen og siger, at alt er godt, og det er nok næsten Gud, der har lavet den danske kirkeordning, og hvis det ikke er Gud, så er det i hvert fald Grundtvig godt støttet af Socialdemokratiet.

Men jeg vil godt for det første spørge: Hvor kan man få den her debat i gang?

Og så fik vi stadig væk ikke svar på det med grundloven. Det er fuldstændig rigtigt, at der også går penge den anden vej. Og jeg vil godt benytte lejligheden til at takke forslagsstillerne for, at man har fremlagt det her så godt og så klart, men jeg synes ikke, at vi har fået svar på det, som er de principielle problemer, og det, der handler om kirkens liv og vækst. Dér siger man bare: Hold det fra os og lad alt blive ved det gamle – nu tør jeg ikke bruge ordet beton, for så er det, som om det er almindelig mobning af Socialdemokratiet, og det er sådan set ikke det, jeg er ude efter her, men det er fuldstændig fantasiløshed – og lad os så endelig gå stille, tale sagte, og det fineste, man kan sige om et initiativ, er, at det kan der ikke ske noget ved.

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg skal blot oplyse Socialdemokratiets ordfører om, som det også fremgår af vort forslag, at kirken jo faktisk støtter staten med flere penge, end staten støtter kirken med, så vores forslag betyder jo ikke, at vi tager penge fra kirken, men vi får nogle klarere begreber.

Og skulle fri forkyndelse virkelig være afhængig af en statsstøtte til folkekirken? Er det det, Socialdemokratiet mener: at den frie forkyndelse skulle være afhængig af en bestemt skattepolitisk ordning? Jeg vil da gerne høre, om jeg har misforstået noget, eller om det virkelig er Socialdemokratiets opfattelse.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Fru Karen J. Klint og derefter kan vi gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Vedrørende det skattepolitiske er det vores opfattelse, at det faktisk er godt med solidarisk skattebetaling, og vi har ikke intentioner om at tage folkekirken ud af den solidariske skattebetaling. For der skal vel stadig væk være en støtte både moralsk og højst sandsynligt også økonomisk til folkekirken.

Det, der så er forskellen på den nuværende model og en bloktilskudsmodel, er, at vi jo direkte kan se, hvad statens penge og midler går til, bl.a. netop til en del af præstelønningerne, hvorimod vi jo ikke kan se, hvad den indirekte støtte, som staten også betaler til andre tros-

samfund, går til. Og vi synes faktisk, det er meget godt, at danskerne kan se, i hvilken form og med hvilke beløb vi støtter den danske folkekirke.

Når vi taler om den fri forkyndelse og selvstændigheden i det, er det netop, fordi i og med, at præsterne er ansat på den måde, de er, og med den måde, deres lønforhold er skruet sammen på, så mener vi faktisk, at det giver præsterne en stor personlig frihed til at forkynde. Så det er ikke, fordi det er staten, der giver dem friheden; det er deres ansættelsesform, der giver dem friheden.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Fru Birthe Rønn Hornbech som ordfører.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er jo såre nyttigt, at vi en gang imellem får en drøftelse af de folkekirkelige forhold, og derfor skal Kristeligt Folkeparti da heller ikke have utak for at rejse debatten, om end vi ikke er enige i, at det lige er kommissioner, der er brug for.

Om de to spørgsmål, der rejses, om en omlægning af den folkekirkelige økonomi og en diskussion om den civile registrering, er der jo at sige, at det har vi diskuteret indtil flere gange her i Folketinget. Vi har ikke i Venstre ændret mening, men tager da meget gerne diskussionen igen.

Vi har ikke mærket et særligt folkeligt krav, og det er det, der for os er afgørende, når der nu bliver spurgt, i hvilke fora den folkekirkelige ordning skal diskuteres. Ja, den kan naturligvis og skal diskuteres i Folketinget, men den skal først og fremmest diskuteres ude i menighederne, hvor Venstrefolk jo færdes, og hvor man nok må hævde at Venstre er det parti, der har flest menighedsrådsmedlemmer rundtomkring i formentlig alle sogne.

Jeg vil også godt sige tak til kirkeministeren for den meget grundige redegørelse for de folkekirkelige forhold, og opfattelsen af grundlovens § 4 kan vi tilslutte os. Det er ikke sikkert, det er alle i Venstre og slet ikke blandt den unge generation, der er enige i, at vi skal opretholde grundlovens § 4, men det hører jo så hjemme i en anden diskussion, om en ny grundlov. Indtil videre har ethvert folketingsmedlem skrevet under på, at man er forpligtet på grundlovens § 4.

Vi har samme opfattelse som kirkeministeren, at der altså ud over den rent økonomiske

støtte i grundlovens formulering også ligger en anden form for støtte, og derfor er det ikke ligegyldigt, hvordan økonomien er skruet sammen. Det er vigtigt for os, at man ikke i den grad øremærker og siger: Jamen staten skal alene betale til noget, der i virkeligheden ikke er rent folkekirkeligt, og så må kirken betale resten selv. Det ville efter vores fortolkning i virkeligheden være i strid med grundlovens § 4.

Den folkekirkelige økonomi er mildest talt ikke særlig gennemskuelig. En af de ting, vi i nogle år har haft kig på, men som vi ikke rigtig ved hvordan man får anskueliggjort, er jo egentlig landskirkeskatten. For det er jo noget mærkeligt noget med den landskirkeskat, der egentlig ikke rigtig er under demokratisk kontrol. Og det vil vi da igen forsøge nu at få en diskussion af: Kan vi få den landskirkeskat gjort mere gennemskuelig, så vi kan se, hvad penge-
ne går til?

I det hele taget vil jeg sige til forslagsstillerne, at selv om vi ikke synes, der er brug for en kommission nu, får vi jo nu i Kirkeudvalget en kærkommen anledning til, at forslagsstillerne og vi andre kan stille nogle af de spørgsmål, som kunne have været diskuteret i en kommission. De kan så passende diskuteres i Kirkeudvalget.

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Er det virkelig fru Birthe Rønn Hornbechs mening, at hvis man følger det forslag om økonomisk støtte til folkekirken, som vi er kommet med, og som jo vil betyde et væsentligt større støttebeløb, så er man i strid med grundlovens § 4? For så må man jo have været i strid med grundlovens § 4 fra 1849 til 1919, hvor vi for alvor fik den nuværende ordning med, at der er sat et vist beløb af på finansloven til betaling af præsternes løn.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det eneste eller i hvert fald det mest overraskende i fru Birthe Rønn Hornbechs tale var forudsigelsen af, at vi kunne få en debat i Kirkeudvalget ved at stille spørgsmål og få noget nyt at vide.

Det synes jeg jeg godt vil kvittere for, og jeg vil godt spørge fru Birthe Rønn Hornbech, om hun så vil love os, at når vi stiller spørgsmål, hvis vi så får de dér fuldstændig forudsigelige svar fra ministeriet, som jo altså vitterlig ikke er

kommet i tanke om noget nyt, kan jeg jo høre på det hele – altså det er den gamle tale, der er taget op og støvet en lille smule af, og der er måske flyttet lidt rundt på et par adjektiver hist og pist, og så har vi ellers hørt den mange gange før, altså der var lige et slip med Rechendorff, men så har den ellers kørt – om vi så kan få lovning på, at vores formand i Kirkeudvalget vil gøre en indsats for, at der måske også kommer til at være lidt omløb ovre i Kirkeministeriet, så der måske kommer sådan lidt nytænkning derfra, så vi kan få en diskussion i gang. For så kan det jo godt være, kommissionen ikke er helt så påtrængende.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

I spørgsmålet om grundlovens § 4 er det jo sådan, at i hvert fald nogle af os folketingsmedlemmer benyttede lejligheden til i forbindelse med grundlovens jubilæum at være ude og holde foredrag om disse ting, og i den anledning drøftede jeg og studerede jeg meget nøje også teorien, da mange jurister i anledning af grundlovens jubilæum skrev om disse ting.

Men lad mig nu holde mig til min personlige opfattelse: Det er min personlige opfattelse, at grundlovens § 4 ikke bare rummer en økonomisk understøttelse. Grundlovens § 4 forpligter Folketinget til at sørge for, at kirkens hovedansvarlige understøttes, nemlig at der kan holdes gudstjeneste hver søndag, og det er jo ikke kirkebygningerne og begravelsesvæsenet, det drejer sig om; det er præcis, at der er præster til at forkynde evangeliet hver søndag.

Så vil jeg sige til fru Margrete Auken, at jeg er ikke meget for at love fru Margrete Auken så meget, for det kan man ikke vide hvad der kan komme ud af – sagt med et glimt i øjet – men jeg må så sige, at den indstilling, fru Margrete Auken giver udtryk for med hensyn til, hvordan en kirkeudvalgsformand skal agere i forhold til Kirkeudvalget og i forhold til Kirkeministeriet, finder jeg lidt besynderlig. Man kunne næsten høre, at fru Margrete Aukens betragtede formanden for Kirkeudvalget som sådan en synodeforstander, og det ville jo være overraskende, hvis det var blevet fru Margrete Aukens opfattelse.

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg er glad for, at fru Birthe Rønn Hornbech her i det sidste indlæg var inde på det, som mini-

steren også var: støtte af moralsk art. Jeg tror, at vi her har fat i noget af det, som grundlovsfædrene var optaget af, nemlig at staten har til opgave at sørge for, at der er en ramme, så evangeliets frie forkyndelse kan lide, men at det ikke er staten, der skal blande sig i, om jeg så må sige, præsternes forkyndelsesfrihed eller indholdet af deres forkyndelse.

Så det med pengene er faktisk noget, der er kommet ind senere, og jeg hørte fru Birthe Rønn Hornbechs sidste indlæg som en korrektion af hendes første, hvor det med pengene næsten gik ud på, at hvis man flyttede om på dem, ville man nærmest komme i konflikt med § 4.

Det, der er tale om i vores forslag, er jo, at rammerne bliver bedre. Nu er det jo sådan, at ordningen er blevet sådan, at staten tjener på folkekirken. Det synes jeg er problematisk i forhold til grundlovens § 4. Man kan jo slå op i den sidste rapport, der kom i 1995, og hvor både Kirkeministeriet og Finansministeriet og også andre skønner, at kirken yder staten et beløb på mellem en halv og en hel milliard kroner, mens kirken kun får en halv milliard tilbage. Det synes jeg er problematisk, ikke mindst i relation til de gode skatteordninger, som vi har for frikirkerne.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Det er også lige til fru Birthe Rønn Hornbech, for en af tingene i det forslag, vi behandler i dag, går lidt på det med betalingen til præstestillingerne. Og dér mener jeg jo, at det har været sådan på et tidspunkt, at Venstre syntes, at ting, som folk ikke havde lyst til at deltage i, f.eks. de, der siger, de ikke vil betale kirkeskat, at hvis man tager andre områder i samfundet, så har jeg før haft den opfattelse, at Venstre egentlig havde den holdning, at så skulle det være sådan lidt mere frivilligt.

Men det kan være, der er sket en ændring i Venstres holdning på det område også – der sker jo meget i Venstre her i disse dage, så det kan være en ny melding, eller ...?

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså jeg ville aldrig drømme om at vælge fru Birthe Rønn Hornbech som formand for en synode, hvis jeg på nogen måde kunne undgå det. Men fru Birthe Rønn Hornbech har det med en gang imellem at optræde, som om hun

var det, og det er i og for sig fair nok altså, især i betragtning af, at Folketingets Kirkeudvalg altså formelt fungerer som sådan. Men jeg er enig med fru Birthe Rønn Hornbech, hvis hun siger, det ikke er vores opgave at gøre det. Det var heller ikke det, jeg var ude efter.

Det, jeg var ude efter, var sådan lidt formandsansvar over for et ministerium, der jo åbenbart har haft meget, meget lang tids fred og ro og derfor ikke rigtig har fået støvet kuglerammen af derovre, at det var til dem, man sagde: Kunne det ikke være lidt sjovt, om man prøvede, om man ikke godt kunne tænke tingen på en lidt anden måde? Altså når man spurgte: Hvad gør vi ved det, og hvad gør vi ved det?, at der så var nogle, der syntes, det var lidt skægt at komme i gang med at lave noget, så vi fik nogle svar, der var relevante i forhold til det, vi havde spurgt om.

Jeg ved udmærket godt, at det er ministerens ansvar, så det er lidt synd at stå her og skælde ud på ministeriet, men der er jo et eller andet sted, hvor vi har et formandsansvar, et Folketing. Som ganske almindeligt folketingsmedlem må jeg appellere til vores formand i udvalget om at sikre, at en udvalgsbehandling bliver andet, end at man står i stampe på stedet.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jamen jeg kan love fru Margrete Auken, at formanden for Folketingets Kirkeudvalg intet vil gøre for at begrænse fru Margrete Aukens frihed. Fru Margrete Aukens lyster skal nok få frit løb i udvalget – for nu at tale lidt kirkeligt.

Jamen jeg har aldrig været i tvivl om, vil jeg sige til hr. Flemming Kofod-Svendsen, at vi to er helt enige om, hvad der er folkekirkens hovedanliggende. Det er forkyndelsen. Og når andre har spurgt: Hvad er det, der styrer eller sikrer forkyndelsesfriheden? Jamen så kan vi jo bestemme alt muligt herinde.

Jeg tror også, hr. Flemming Kofod-Svendsen og jeg kan blive enige om, hvad det er, der sikrer forkyndelsesfriheden. Det er selvfølgelig vore frihedstraditioner, vores lutherske holdning til kristendommen. Det er jo meget sikrere end det skrevne ord. Som Grundtvig siger: om så det skrevne ord var skrevet med fjer af englevinger.

Til hr. Christian H. Hansen, som, forstår jeg, spørger til Venstres holdning til brugerbetaling og frit valg – det må vel være det, der er tale om – må jeg sige meget klart, at det her er jo

hverken en børnehave eller et sygehus; det er den folkekirkelige ordening, og vi føler os meget forpligtede på grundlovens § 4, men i øvrigt er der jo et frit valg, og der er netop i meget høj grad brugerbetaling. Men staten har en forpligtelse til at sørge for, at der kan holdes gudstjeneste hver søndag, og det ansvar vedkender vi os med glæde.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Knud Erik Kirkegaard som ordfører.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Kristeligt Folkeparti har med udarbejdelsen af dette beslutningsforslag udført et stort arbejde, som fortjener Folketingets anerkendelse. Forslaget med de tilhørende bemærkninger er virkelig gennearbejdet, og ikke mindst forslaget bemærkninger med tilhørende overblik over den historiske udvikling har det været en fornøjelse at læse.

Jeg skal ikke give karakter for den tekniske udførelse, men der er ingen tvivl om, at dette beslutningsforslag med hensyn til grundighed ligger betydeligt over gennemsnittet for beslutningsforslag fremsat her i Folketinget.

Og når jeg nu er i gang med at uddele ros, vil jeg også gerne rose ministeren for den besvarelse, som ministeren gav til Kristeligt Folkepartis forslag. Det var en grundig besvarelse med en række kirkepolitiske synspunkter, som jeg stort set fra ende til anden deler.

Nu er det jo en oppositionspolitikers opgave at genere regeringen, så jeg vil så formulere det på den måde, at jeg synes, ministerens tale var en god, konservativ tale.

Kristeligt Folkeparti ønsker nedsat en kommission, som skal komme med et oplæg til, hvordan statens økonomiske støtte til folkekirken, der i øjeblikket primært gives som delvis finansiering af præstelønninger m.m., kan ændres til en ordening, hvor staten i stedet betaler for begravelsesvæsenet samt yder tilskud til istandsættelse af kirkebygninger.

Endvidere ønskes der overvejelser om den mest hensigtsmæssige fremtidige civile registrering i Danmark.

Men hvorfor vil Kristeligt Folkeparti gennemføre disse ændringer? Hvad er motivet? Ja, det fremgår af det allerførste afsnit i bemærkningerne. Her tages der udgangspunkt i grundlovens § 68, hvor det hedder: »Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudstjeneste end den, som er hans egen.«

Kristeligt Folkeparti gør opmærksom på, at med udgangspunkt i denne grundlovsparagraf bliver der rejst kritik af den nuværende økonomiordning for folkekirken, en kritik, som fremføres af bl.a. medlemmer af trossamfund, der står uden for folkekirken, og af repræsentanter for menneskerettighedsorganisationer.

Tilsyneladende er det især denne kritik, der har været udgangspunktet for forslagsstillernes overvejelser. Men her mener jeg virkelig, at kæden er sprunget af for Kristeligt Folkeparti. Man gør selv opmærksom på, at statsstøtten til folkekirken formentlig er mindre end værdien af folkekirkens arbejdsindsats vedrørende civile opgaver som f.eks. begravelsesvæsen, personregistrering og vedligeholdelse af historiske bygninger. Det er altså – og jeg tror næsten, det er Kristeligt Folkepartis egen formulering – folkekirken, der støtter staten, og ikke omvendt.

Om der i en situation, hvor folkekirken tjener på sit økonomiske mellemværende med staten, skulle være juridiske konflikter mellem grundlovens § 4, hvorefter folkekirken skal støttes af staten, og grundlovens ovennævnte § 68, det skal jeg ikke gøre mig klog på, men almindelig snusfornuft – og den kan såmænd være præget af lige så stor visdom som juridiske afhandlinger – siger mig, at der umuligt kan være tale om en konflikt, når staten har overskud på sit økonomiske mellemværende med folkekirken.

Efter konservativ opfattelse vil konsekvensen af Kristeligt Folkepartis forslag være en løsere tilknytning stat og folkekirke imellem, end grundlovens § 4 lægger op til. Det vil vi ikke være med til, og derfor må vi afvise forslaget.

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg ønsker ikke, at vi skal bryde forbindelsen mellem staten og folkekirken, men jeg mener, man kan spørge, om ikke det, der lå i grundlovens løfteparagraf i relation til denne situation, vi har nu, gør, at båndene mellem staten og kirken er blevet tættere, end grundlovsfædrene ønskede. Jeg mener at kunne huske, at Det Konservative Folkeparti gennem årene har været meget optaget af en kirkeforfatning. Det spørgsmål kommer jeg ikke ind på her.

Men når man totalt undlader at komme ind på det fra ordførerens side, ville jeg da gerne høre lidt om Det Konservative Folkepartis synspunkter i dag vedrørende en kirkeforfatning, og hvis partiet har skiftet standpunkt, om det så skyldes, at man ønsker, at kirken skal lægges

mere ind under staten, end man har ønsket tidligere. Og hvordan ser Det Konservative Folkeparti på, at staten reelt tjener på den meget tætte forbindelse, der er etableret, sammenlignet med 1849-intentionen?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Jeg vil godt sige til hr. Flemming Kofod-Svendsen, at jeg anklagede ikke Kristeligt Folkeparti for at ville bryde forbindelsen mellem stat og folkekirke. Det, jeg fornemmer i forslaget, er et oplæg til en løsere forbindelse end tingenes tilstand.

Så spørger hr. Flemming Kofod-Svendsen: Jamen er det i realiteten ikke sådan, at båndene mellem stat og folkekirke er blevet tættere i årenes løb? Det kan der nok føres mange komplicerede diskussioner om, og det vil jeg ikke tage stilling til her i et svar under en kort bemærkning, men vi er i Det Konservative Folkeparti grundlæggende ganske godt tilfredse med den ordning, som kører i øjeblikket.

Og så med hensyn til kirkeforfatningen: Her har hr. Flemming Kofod-Svendsen fuldstændig ret i, at der har tidligere været konservative kirkeordførere, som har talt for en kirkeforfatning, bl.a. tilbage i 1930'erne. Men som jeg tidligere har formuleret det, er det typisk i situationer, hvor der er frygt for for stor radikal indflydelse på kirkepolitikken, og det er jo ikke tilfældet i øjeblikket.

Margrete Auken (SF):

Nej, det sidste er jo så sandt, som det er sagt. Og man kunne så sige, at det, som jo virkelig nu er blevet De Radikales og Venstres mærkesag, er det frihedssyn, som Stauning blandt andet gav udtryk for, da han sagde, at hvis der er vrøvl hos de hellige – og så må formanden have mig undskyldt, det er et citat – så er fanden løs. Derfor skal vi sikre os, at vi sidder godt og grundigt i kirken. Og det er altså denne stats-tanke, som så er blevet frihedssynet hos Det Radikale Venstre og hos Venstre og knap så overraskende hos Det Konservative Folkeparti.

Det er lidt ærgerligt, men det er dér, hvor vi stadig væk er. Så længe debatten skal føres herinde, og så længe den skal føres fra denne tallerstol, er det en fuldstændig låst situation for kirken. Og det er måske noget af det sørgelige, at hvis vi går tilbage til 1950'erne, 1960'erne, var der en langt mere kirkeengageret debat i Folketinget end den, vi kan få i øjeblikket, som kun

handler om, at vi skal holde os problemerne fra livet og lade alt være, som det var, og så sørge for, at der ikke er vrøvl hos de hellige. Og det kan vi måske nogenlunde komme igennem med, men det kan vi jo altså ikke helt, for der er store problemer, og de melder sig mange steder.

Diskussionen foregår altså alle mulige andre steder, den foregår meget kraftigt, der er møder; jeg går ud fra, jeg ikke er den eneste, der sådan er til foredrag i hvert fald en gang hver fjortende dag rundt omkring i meget store kirkelige forsamlinger, hvor de her emner er på dagsordenen, og hvor man er holdt op med at regne med, at der overhovedet kommer spor af initiativer fra noget, der har med deres folkevalgte at gøre. Det er jo selvfølgelig sørgeligt, at man ikke har disse forventninger til, at man kan komme ud af pletten med dem.

Lad det så overordnet være sagt som en almindelig lidt trist konstatering, at diskussionen går andre steder, og jeg tror så også, at forandringskraften ligger hos de stifter, hvor diskussionen efterhånden er blevet så stærk, at det bliver umuligt for denne her blokerende forsamling, som er det danske Folketing, og den endnu mere blokerende institution, som hedder Kirkeministeriet, at afværge, at der sker noget.

Lad mig så sige om Kristeligt Folkepartis forslag, at jeg synes, det er et meget, meget flot forslag. Jeg havde lejlighed til at fortælle om det i vores gruppe, og der var fuld opbakning til det og til at sige, at her stod vi faktisk med et stykke papir, som gav nogle gode gennemgange af, hvordan situationen har været, og hvad det er for nogle problemer, der har rejst sig.

Det er jo ingen hemmelighed, at kernen i Kristeligt Folkepartis forslag, nemlig at man skal flytte den almindelige skattefinansiering fra deciderede kirkelige opgaver og over til dem, der er samfundsmæssige, først er forelagt af SF herinde i begyndelsen af 1990'erne, men den kom jo altså fra Herluf Eriksen, biskop i Århus. Han var den, der først foreslog det. Den har siden hen været taget op af menneskerettighedseksperter, Ole Espersen havde den fremme, for der er altså store problemer med den konstruktion, vi har, ikke bare i vores grundlov, hvor det er tydeligt – og det er forundrende og forbløffende, at det ikke gør mere indtryk på denne her forsamling – at vi har de konflikter med grundloven, men den er der altså også i forhold til de internationale menneskerettig-

hedsbestemmelser, og den er der også og kan blive det i forhold til EU.

Og der har man altså sagt, at det var godt, om vi kunne få det her i orden, og det kan alt sammen gøres, uden at man piller det mindste ved grundloven; tværtimod så opfylder vi den. Vi kan blive helt inden for grundlovens bestemmelser, også med den tankegang, der har været om sammenhængen mellem kirke og stat, som ligger i formuleringen i grundloven, hvor man forudsatte, at også folkekirken skulle have lidt frihed og ikke fuldstændig skulle statsstyres, sådan så der skal synges salmer ovre i Kirkeministeriet for at finde ud af, hvad det er for nogle salmer, vi skal syngede inde i kirken. Det er altså for grotesk; det må man have mig undskyldt, det burde kunne komme på anden måde.

Det er ikke det, Kristeligt Folkeparti har foreslået her, det er noget ganske beskedent. Da jeg så forslaget, var jeg overrasket over, at der skulle noget så omfattende som en kommission til, for jeg synes måske, det burde have været klaret med et par dygtige folk til at sidde og regne det dér igennem: Hvordan kunne vi sikre, at det ikke blev et blødt bloktilskud, der bare blev udhulet, hvordan kunne vi sikre, at penge blev allokateret både til ordentlig kirkevedligeholdelse og til ordentlig vedligeholdelse af begravelsesvæsenet?

Men ved nærmere eftertanke, når vi læste forslaget igennem, kunne jeg godt se pointen i, at man flyttede initiativer og tankekraft lidt bredere ud, så man fik folk ind, der stadig væk var i stand til at tænke selvstændigt og frit. Og vi ved jo fra de mange diskussioner, der er, ikke mindst i Selskabet for Kirkeret, at der foregår virkelig noget dér, og jeg er ikke i tvivl om, at sættes kræfterne fri, så er der selvfølgelig også ressourcer i ministeriet til, at det kan foregå, så vi behøver altså heller ikke at tegne billedet så mismodigt.

Men jeg tror, det er rigtigt, at en kommission ville kunne få løftet de her ting og få klaret det, som jo burde være elementært arbejde, at få pindet ud: Hvordan gør man det; på den ene eller på den anden måde?

Det sidste, jeg lige vil sige noget om, er civilregistreringen. Her har det jo været SF's holdning, at vi skulle have den samme ordning, som man har i Sønderjylland, altså at den kom til at ligge hos kommunerne. Personlig har jeg haft et lidt mere ambivalent forhold til det. Jeg begik den dumhed personlig, at jeg ikke engagerede

mig i den elektroniske kirkebog. Hvis man havde gjort det, så havde man nok opdaget, at man skulle have rejst denne her debat lidt tidligere. For du godeste, hvor har der været modstand mod den elektroniske kirkebog rundtomkring, og jeg er sikker på, at det, som vi andre har været tøvende over for – nu snakker jeg på egne vegne – af sig selv kommer til at gå den vej, og jeg håber, det sker, inden kirken går fallit på grund af edb, fordi det er så dyrt, som det er.

Christian H. Hansen (DF):

Jeg skal starte med at sige, at da vores ordfører på området, hr. Poul Nødgaard, er på andet job – ikke så langt væk fra mig – er jeg ordfører på det her forslag i dag og skal fremføre vores synspunkter.

Kristeligt Folkeparti har jo med det her forslag ønsket en kommission, som skal sætte fokus på en række forhold vedrørende folkekirkens struktur og økonomi osv. I Dansk Folkeparti finder vi faktisk, også på baggrund af den forespørgselsdebat, som Dansk Folkeparti var initiativtager til her i Folketingssalen den 10. februar, at det er et glimrende forslag og en glimrende opfølgning på den debat, der var.

Et af de centrale emner i kommissionsarbejdet bliver at få fastslået, hvem der skal bestemme antallet af præstestillinger i de enkelte områder i landet, hvilket i dag efter vores opfattelse styres meget centralt, og hvor hovedparten af udgifterne så samtidig betales af staten og dermed også af samtlige skatteydere. Det vil sige, at de borgere, der ikke er medlem af folkekirken, på den måde så også er med til at betale til præstelønninger.

Alene af sidstnævnte grund finder Dansk Folkeparti, at det er rimeligt at overveje, om man ikke skulle gå ind i sådan en opgave.

Omkring civilregistrering lægger man også op til, at det skal være et af de centrale emner i kommissionsarbejdet. Og det bliver så spændende egentlig også at se, hvad kommissionen her finder frem til, f.eks. om vi skal overgå til den sønderjyske model, eller hvad vi skal.

I Dansk Folkeparti synes vi, det er gavnligt, at de, jeg tror det er fem, punkter, der er oplistet i forslaget her, som kommissionen skal arbejde med, bliver gennemarbejdet grundigt. Man kan så også sige, at når vi nu har haft den debat, vi har haft i Folketinget, kunne der jo være nogle af de ting, der var måske kommet frem under debatten her, som man kunne diskutere, om

kommissionen også skulle tage med ind i sine overvejelser.

Den eneste betænkelighed, vi kan have ved det, er måske, at kommissionen ser ud til at blive meget stor. Men det er måske også vigtigt, at hvis det skal være noget bredt og noget godt, så skal den være så stor. Men det kunne være en af de ting, man måske kunne kigge en lille smule på under udvalgsarbejdet.

Men vi må sige fra Dansk Folkepartis side, at vi kan støtte det her beslutningsforslag, og vi synes egentlig, at det er godt, at der kommer noget konkret frem, også oven på den debat, vi rejste i Folketingssalen den 10. februar, og at det så måske kan udmønte sig i, at der sker noget på det her område, og at man får sat fokus på folkekirken og forholdet mellem stat og kirke.

Ikke fordi vi ikke stadig ønsker, at der skal være det sammenhold mellem stat og kirke, som der er i dag, men der kunne komme mange fornuftige og spændende ting op under et sådant kommissionsarbejde.

Henrik Svane (RV):

Det Radikale Venstre kan ikke støtte det fremsatte beslutningsforslag stillet af Kristeligt Folkeparti af den grund, at der for øjeblikket foregår en kirkepolitisk debat i vores parti, som jeg også ved at hr. Flemming Kofod-Svendsen er opmærksom på.

En del af de tanker, der ligger i Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag, indgår også i de interne drøftelser, som foregår i Det Radikale Venstre for øjeblikket. Derfor er der også i den radikale folketingsgruppe forskellig opfattelse af, hvilke roller staten og kirken måske skal spille fremover. Men det vil være halsløs gerning af mig på nuværende tidspunkt, før denne proces er bragt til ende, at gå ind i en nuanceret debat i forbindelse med Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag, selv om flere dele af det har min personlige sympati.

Så jeg håber og tror også, at vi ved en senere lejlighed, når vi i vort parti er mere afklarede, kan få en ny debat om nogle af disse for mig at se væsentlige spørgsmål, som ligger i beslutningsforslaget.

Jette Gottlieb (EL):

Da vores ordfører på området, hr. Keld Albrechtsen, ikke er til stede, har jeg lovet at fremføre følgende:

Udgangspunktet for vores stilling til forslaget er vores principielle indstilling til, at stat og kir-

ke skal adskilles. Vi har derfor tidligere stillet forslag om, at den registrering af f.eks. fødsler og dødsfald, som foregår i kirkeligt regi, skal overføres til kommunalt eller amtskommunalt regi, sådan som det er i Sønderjylland i dag.

Det er selvfølgelig provokerende, at man ved at være med til at betale til driften af folkekirken over skatten kommer til at være med til at betale f.eks. til præsterne, som jo skal drive forkyndelse.

Vi kan derfor kun støtte, at det alene er historisk bevaringsværdige bygninger, som betales over den almindelige skat, gerne administreret på samme måde som midlerne til den øvrige danmarkshistorie over Nationalmuseets budget. De religiøse aktiviteter bør det være medlemmerne, der betaler til, og kun medlemmerne.

Kristeligt Folkepartis forslag er meget præget af økonomiske og administrative overvejelser, men at en kommission skal arbejde med spørgsmålet, giver mulighed for at tage nogle mere principielle diskussioner om kirkens og andre religiøse samfunds indflydelse i dag, også i offentligheden.

Vi mener ikke, man kan komme uden om debatten om rimeligheden af en statskirke i et moderne samfund. Vi vil derfor foreslå, at der i en eventuel kommissions arbejde indgår erfaringer fra især Sverige, hvor man for nylig har adskilt stat og kirke. Vi mener derfor, man skal overveje flere ikkekirkelige repræsentanter i en eventuel kommission.

Alt i alt kan Enhedslisten bakke op om forslaget.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jamen det er bare lige en kort bemærkning til Enhedslisten. Hvis man læser forslaget, kan man se, at de penge, som betales over den kirkelige ligning til vedligeholdelse af de historiske kirker, langt overgår det beløb, som vi i givet fald kunne få frigjort, eller det er meget tæt på det i hvert fald.

Og et af vores problemer, og det, som har været indvendingen imod det forslag, som også oprindeligt var SF's, var, at så ville vedligeholdelsen af kirkerne falde betragteligt. Altså det ville simpelt hen gå for dårligt, for hvis det lå ovre hos staten, ville man ikke tage ordentlig hånd om dem.

Jeg synes, det er en bekymring, som er utidig, men den har været der, og en af grundene til, at

jeg synes, det giver mening at foreslå en kommission her, er at se på: Hvordan kan vi sikre, at vi holder et højt niveau? Kirken ville stadig væk selv skulle betale en hel del af vedligeholdelsen, også af de historiske kirker, under den ordning, det vil ikke være muligt at flytte det hele over til statskassen, men sådan at det tilskud, der kommer, går til et formål – der er vi jo enige – som er fælles. Det er bare lidt mere tricky end som så at sikre, at vi ikke bare får en rabundus, fordi der skal altså flere midler i det, end staten vil give.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Flemming Kofod-Svendsen som ordfører for forslagsstillerne.

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Ja, jeg vil da begynde med at takke for de forskellige indlæg, især tak for den anerkendelse, der har lydt med hensyn til forslagets udformning. Jeg vil også sige, at personlig har det da været ganske spændende at finde mange af mine gamle lærebøger frem for at samle lidt stof her til dette område.

Jeg vil også kvittere for ministerens svar. Jeg forstod det sådan, at der var en god historisk redegørelse, og så syntes jeg, at ministeren havde en del interessante spørgsmål. Men da ministeren så skulle konkludere, var jeg da nogle gange overrasket over, at ministeren lige konkluderede, som ministeren gjorde. Da jeg så hørte den radikale ordfører og forstod, at der var overvejelser i Det Radikale Venstre, synes jeg, jeg her fik en fortolkningsnøgle til nogle af de konklusioner, ministeren kom til. For nogle gange var der ligesom lidt nyansatser, og det er givetvis inspireret af debatten i Det Radikale Venstre.

Men så faldt man tilbage til de forudsigelige konklusioner, f.eks. hvis staten ikke var ansættende myndighed, så skulle der være mindre forkyndelsesfrihed. Ja, jeg synes nok, det er lidt overraskende, at man tiltror staten en så stor betydning i relation både til frihedstraditioner i Danmark og også til kirken selv.

Med hensyn til den parallelle registrering, at det ville være meget at sætte i gang i relation til et mindre problem, man løser: Ja, her er vi jo bare i den situation, at vi er udsat for en kritik. Det samme gælder hele det økonomiske mellemværende. For det er da rigtigt, som den konservative ordfører var inde på, at det er jo

altså staten, der tjener på det, og derfor kan det ikke være reelt forkert.

Den argumentation kan jeg i og for sig godt praktisk følge, men man hører jo bare ikke hele fremstillingen. Man hører alene det urimelige, som flere har sagt, at »jeg er med til at betale« til min løn, når jeg ikke lige sidder i Folketinget og har orlov. Og der er man slet ikke klar over, hvor meget kirken betaler til staten.

Så nogle gange, når der kommer en kritik, så bygger den på, hvordan det formelt er, men man overser, at kirken faktisk yder så meget indirekte til staten. Og selv da en så kyndig mand som hr. Ole Espersen kom med sin redegørelse, glemte han jo, at frikirkerne har en betydelig indirekte støtte.

Så det er en meget mere omfattende problemstilling. Og hvis tingene blev adskilt, mener jeg, vi flot kunne leve op til de konventioner, vi har underskrevet. Men sådan som det ligger nu med denne sammenrodning, som altså ikke fremgår af grundloven af 1849 og heller ikke af grundlovsfædrene, men som ministeren meget rigtigt redegjorde for, så er det en følge af den historiske udvikling. Man huggede en masse jord i 1919 – for at sige det firkantet – og så fik staten nogle penge til gengæld. Det var en del af forklaringen på, at vi har fået den støtte ind på finansloven. Der synes jeg at alle ville vinde ved en sådan udredning og klargøring.

Så er der forskellige problemer, hvor man lige skal have lavet snittet, og der må jeg sige til Enhedslistens ordfører: Der er jo ikke tale om, at kirken ikke skal finansiere sine gudstjenestelige huse, sine kirkebygninger, kirkens rum, at det finansieres over kirkeskatten. Men der er jo også en kulturel dimension, hvor der er nogle kirker, som er forholdsvis dyre at vedligeholde, fordi de har nogle særlig bevaringsværdige værdier, som det ikke er kirkens opgave at finansiere.

Derfor tror jeg, og det er jeg blevet mere og mere overbevist om, efterhånden som jeg har arbejdet mig ind i materien, at her har vi så komplekse størrelser, og vi går så langt tilbage i historien, at det eneste rigtige er en grundlæggende kommission, der virkelig kan udrede spørgsmål, hvoraf nogle jo går tilbage, til før vi fik grundloven.

Så det, jeg kan konkludere ud fra de ord, der har lydt, og min evne til at tælle, er, at der ikke er flertal for, at man nedsætter en kommission, og så må vi altså i Kirkeudvalget selv prøve at

være kommission og stille alle de relevante spørgsmål og få de forskellige ting belyst.

Det tror jeg så i sig selv kan blive en nyttig proces. Så må vi se, hvilke delinitiativer vi kan nå til på baggrund af de informationer, vi får. Nu forstod jeg, at der er overvejelser i Det Radikale Venstre; jeg synes også, der var andre steder, hvor jeg hørte en åbenhed.

Jeg takker både SF og Dansk Folkeparti for den positive modtagelse af forslaget. Jeg synes også, jeg fra ministeren hørte lidt åbne meldinger, som at konklusionerne var meget forudsigelige og låste. Så det er her, vi må arbejde videre, ikke for at bryde forholdet mellem stat og kirke, men for at få klare afgrænsninger, som vil betyde, kan man sige, en lidt større frihed for kirken, som jeg tror vil være positiv, men hvor vi netop ikke bryder med den grundlæggende forbindelse.

Jeg ser det faktisk historisk, som om vi mere skal tilbage til 1849-situationen, hvor der gennem hele det forrige århundrede skete en yderligere økonomisk, skal vi sige sammensmeltning eller infiltration, som jeg tror dybest set ikke er i nogens interesse. Hvis kirken fik lidt større selvstændigt økonomisk råderum, ville det give nogle muligheder, hvor vi ville undgå at ligge under for en kritik, som bygger på en historisk udvikling, og hvor vi kan imødekomme de modsatrettede hensyn, som hr. Kirkegaard meget rigtigt havde set: både at kirken slipper for at betale til staten, og at vi samtidig slipper for kritik fra både menneskerettighedsorganisationer og diverse frikirker.

Så min konklusion er, at jeg takker for lysten til at arbejde med disse spørgsmål i Kirkeudvalget. Det er så det, jeg må konstatere som den næstbedste løsning, men kan man ikke få den bedste, så må man bruge den næstbedste, og det vil vi gøre.

Margrete Auken (SF):

Det synes jeg vi skal love hinanden at vi får gjort og får stillet en række af de spørgsmål, for vi har altså disse internationale kritikpunkter af os. Og der vil jeg godt gøre opmærksom på, at da der var en af vores konferencer herinde, som Rådet for Etnisk Ligestilling havde, blev den skævhed, der var, jo fremhævet.

Der synes jeg man har brug for at få sagt også, at der ikke kun er en skævhed til den ene side, der er også en skævhed til den anden side. Det er f.eks. en besynderlig ordning, at alle andre end folkekirken kan trække deres bidrag fra

i skat. Det kom, mens Isi Foighel var skatteminister, og vi kan godt regne ud hvorfor, men det har jo været med til at give nogle forskydninger, altså når vi skal undersøge motiveringerne for at få en godkendelse, at det havde den dér ekstra følge.

Omvendt kan man sige, at den meget store fordel, vi har i folkekirken, som man ikke har i de andre, er, at kommunen sørger for at inddrive vores kirkeskat. Det, jeg tror man har gjort i Sverige – jeg skal lige sige det sådan, for jeg har fået at vide, at man har gjort det, men jeg har ikke tjekket det ordentligt – det er, at der sørger det offentlige for inddrivelse til alle kirkesamfundene. Så det vil sige, at man ligestiller dem – og så skal vi selvfølgelig fjerne fradraget, for det er meningsløst – men at man så ligestiller dem med hensyn til, hvordan man får pengene ind, og på den måde ligestiller dem.

Og så synes jeg jo selvfølgelig personlig, at det også er på tide, at folkekirken får den religionsfrihed, som de andre kirker har, det vil sige, at vi selv kan bestemme, hvad for en salmebog vi skal have, og vi selv kan bestemme, om vi skal sige vorde eller blive i Fadervor, osv., og altså derved opfyldte det, som var grundlovens intention, nemlig at give kirken den selvbestemmelse, som man jo sagtens kan – og det var også grundlovens tanke – lave inden for den gældende grundlov.

Bestemmelsen i § 4 kan jo f.eks. betyde, at vi har lov til at ringe med vore kirkeklokker, og det er jo en vidunderlig ting, at vi har fået lov til det, synes jeg. Der er en række andre ting, der gør, at kirken har sit fristed her, uden at man behøver at gøre det, der er så kritisabelt ud fra en international menneskeretsbetragtning.

Så nogle af de spørgsmål, jeg synes vi skal prøve på at få belyst, er: Hvordan er relationerne, hvordan har man gjort i Sverige? Lad os tage Enhedslistens forslag med op dér. Det er ikke så adskilt i Sverige, som nogle tror. Jeg har været igennem en lang undersøgelse af det, det er lidt mere blandet. Den svenske kirkehistorie er også meget forskellig fra den danske, fordi de har haft en helt anden orientering, hvis man går tilbage til reformationen. De har også et helt andet folkekirkebegreb end det danske.

Men lad os prøve at undersøge, hvordan man har løst den dér slags problemer, og lad os prøve at undersøge, hvordan man kan klare også at sikre, at vi får både vores kirker og vores be-

gravelsespladser vedligeholdt på det niveau, vi gerne vil.

Nu er jeg jo borger i Københavns Kommune, hvor vi har en forholdsvis høj kirkeskat, så har vi en ret høj kommuneskat, og så har vi et jamrende dyrt begravelsesvæsen, som ligger under kommunen, hvor begravelsesvæsenet rundtomkring i landet, hvor det ligger under kirken, altså af en eller anden underlig grund i hvert fald fungerer billigere, og jeg tror også mere hensigtsmæssigt for borgerne.

Så der er en række ting, vi kan tage fat på dér i første omgang, og lade kirken – og det kommer snart – udvikle sit krav om at få lov til at få lidt mere frihed.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Kirkeudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 81:

Forslag til folketingsbeslutning om bedre økonomiske forhold for skolefritidsordninger på friskoler og private grundskoler.

Af Tove Videbæk (KRF) m.fl.

(Fremsat 1/2 2000).

Sammen med denne sag foretoges:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 87:

Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling af offentligt støtte til skolefritidsordninger i offentlige og private skoler.

Af Brian Mikkelsen (KF) og Else Winther Andersen (V) m.fl.

(Fremsat 8/2 2000).

Forslagene sattes til forhandling.